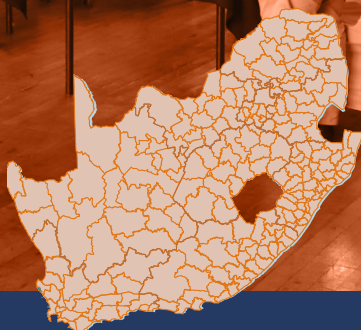

Jou stem. Jou gemeenskap. Jou krag.

PLAASLIKE REGERING-PAMFLEETREEKS

Plaaslike regering

Hierdie pamflet verskaf inligting oor plaaslike regering in Suid-Afrika.

Munisipaliteite is baie belangrik en verskaf die dienste wat ons help om waardig en gesond te leef.

Wat behoort munisipaliteite te doen?

Artikels 152 en 153 (Hoofstuk 7 oor Plaaslike Regering) van die Grondwet bepaal dat plaaslike regering eerlik moet wees, na jou behoeftes moet luister en verantwoordelikheid vir besluite moet neem. Plaaslike regering se verantwoordelikhede is hoofsaaklik om basiese dienste te verskaf. Maar 'n munisipaliteit se werk is nie beperk tot dienslewering nie. Ontwikkelingsgerigte plaaslike regering gaan ook oor die verbetering van mense se daaglikse lewe, veral arm huishoudings. Dit beteken dat munisipaliteite met mense en organisasies binne hul gemeenskappe moet saamwerk om nuttige maniere te vind om in maatskaplike, ekonomiese en materiële behoeftes te voorsien, om 'n beter lewe vir almal te verseker. Die hoofdoelwitte van plaaslike regering is om billik, oop, eerlik en verantwoordelik te wees.

Die **hoofdoelwitte** van plaaslike regering:

- Om billik, oop, eerlik en verantwoordbaar te wees
- Om te verseker dat dienste beskikbaar is en dat hulle aan die gemeenskap se behoeftes voldoen
- Om volhoubare sosio-ekonomiese ontwikkeling aan te dryf
- Om 'n veilige en gesonde omgewing te bied
- Om gemeenskappe te help om meer betrokke te wees by die keuses en besluite van plaaslike regering

Vir watter dienste is munisipaliteite verantwoordelik?

Bylae 4b en 5b van die Grondwet sit die verantwoordelikhede van plaaslike regering uiteen. Dit sluit in:

- Water en sanitasie
- Elektrisiteit
- Vullisverwydering
- Grondgebruiksbesluite
- Kinderversorgingsfasiliteite
- Brandbestrydingsfasiliteite
- Openbare vervoer
- Bouregulasies
- Munisipale parke, ontspanning en sportgeriewe
- Straatverligting
- Straathandel

Ons as 'n **ontwikkelings-plaaslike regering** is daartoe verbind om met inwoners en plaaslike gemeenskappe saam te werk om volhoubare maniere te vind om in hulle maatskaplike, ekonomiese en materiële behoeftes te voorsien en hulle lewensgehalte te verbeter.

Samewerkende regering

Die Suid-Afrikaanse Grondwet verdeel die regering in drie vlakke of sfere: **plaaslike regering, provinsiale regering en nasionale regering**. Al drie vlakke kan wette aanneem (wetgewende funksie) en planne uitvoer (uitvoerende funksie). Terwyl elke vlak sy eie verantwoordelikhede het en op sy eie kan werk, moet hulle ook as 'n span saamwerk om seker te maak dat alle dienste aan ons gelewer word.

Dit is belangrik om daarop te let dat **plaaslike regering nie 'n kantoor van die nasionale of provinsiale regering is nie**, maar 'n eie vlak van regering, met mense wat jy verkies het (raadslede) en hulpbronne wat spesifiek toegeken is.

COGTA

Die Departement van Samewerkende Regering en Tradisionele Sake (COGTA) is verantwoordelik daarvoor om te verseker dat alle vlakke van regering effektief saamwerk.

Kategorieë van munisipaliteite

There are three different types of municipalities:

Kategorie A

Metropolitaanse Munisipaliteite (Metro's)

Agt grootste stede in Suid-Afrika

Uitgebreide bevoegdhede en verantwoordelikhede

Raad met tot 270 raadslede

50% proporsionele verteenwoordigers, 50% wyksraadslede

Kategorie B

Plaaslike Munisipaliteite (LM's)

Gebiede buite metro's (dorp + platteland)

Deel gesag met distriksmunisipaliteit

Raadsverdeling: 50% PR, 50% wyksraadslede

Kategorie C

Distriksmunisipaliteite (DM's)

Drie tot ses plaaslike munisipaliteite saam

Koördineer ontwikkeling en deel hulpbronne

Raad: 40% direk verkose PR's, 60% LM-verteenwoordigers

Wie is betrokke by plaaslike regering?

Wanneer mense aan munisipaliteite dink, dink hulle dikwels aan die raadslede en amptenare of werkers wat in die administrasie werksaam is. **Maar die wet bepaal dat die plaaslike gemeenskap net soveel deel van die munisipaliteit is as wat sy politieke strukture en administrasie is.**

'n Munisipaliteit bestaan uit die politieke strukture en administrasie van die munisipaliteit en die gemeenskap van die munisipaliteit.

Artikel 2(b)(i) en (ii) van die Wet op Plaaslike Regering: Munisipale Strukture

'n Samewerkende benadering tot plaaslike regering

Samewerking tussen die administrasie, raadslede en die plaaslike gemeenskap is belangrik. Die diagram hieronder toon die **drie pilare van plaaslike regering en hoe hulle met mekaar saamwerk**. Die mag om besluite te neem vloei van die plaaslike gemeenskap na hul verkose verteenwoordigers en strukture, na die administrasie, wat op grond van hierdie besluite moet optree. In ruil daarvoor moet die administrasie aan politieke strukture verslag lewe, en verkose verteenwoordigers lewer terug aan inwoners en gemeenskappe verslag.

1. Die plaaslike gemeenskap

Wat is "die plaaslike gemeenskap"?

Die plaaslike gemeenskap bestaan uit:

- Mense wat in die munisipaliteit woon (insluitend arm mense en benadeelde groepe).
- Mense wat belasting en dienste aan die munisipaliteit betaal.
- Burgerlike organisasies, nie-regeringsorganisasies (NRO's), privaat sektor, arbeidsorganisasies, kerke, gemeenskapsforums, ens.
- Besoekers en ander mense wat buite die munisipaliteit woon en die dienste en fasiliteite in die munisipaliteit gebruik.

Almal in die plaaslike gemeenskap het die reg om:

- Deel te neem aan die munisipaliteit se besluitnemingsprosesse.
- Klagtes in te dien en/of aanbevelings te maak rakende wat in die munisipaliteit gebeur, hetsy skriftelik of persoonlik, en 'n vinnige reaksie te verwag.
- Gereeld ingelig te word oor besluite wat deur die raad geneem word wat jou, sowel as die munisipaliteit se situasie, kan raak.
- Te versoek dat raads- en komiteevergaderings oop is, billik gehou word en nie deur persoonlike gewin gedryf word nie.

Wykskomitees word verkies om die behoeftes en belange van plaaslike gemeenskappe in munisipaliteite te verteenwoordig. Sien die COMPACT-pamflet oor wykskomitees.

2. Politieke strukture

Die raad is die hoogste politieke besluitnemingstruktuur in 'n munisipaliteit. Dit het beide wetgewende en uitvoerende gesag:

- **Wetgewende gesag** verwys na die mag om verordeninge aan te neem, die munisipaliteit se beleide en begrotings te bepaal, en toesig te hou oor die munisipaliteit se werk as geheel.
- **Uitvoerende gesag** verwys na die mag om die werk van die administrasie en die uitvoering van beleide en programme te lei, toesig te hou en te koördineer.

MUNISIPALE STRUKTURE EN ROLSPELERS

Rade bestaan uit 'n aantal strukture en rolspelers, wat almal verskillende wetlike bevoegdhede en pligte het. Hulle sluit in:

- **Raadslede:** Verkose wyksraadslede en proporsionele verteenwoordiging (PR)-raadslede het elk 'n setel in die raad, en saam is hulle verantwoordelik vir die verteenwoordiging van jou belange, deelname aan beleidsmaking en toesig, en die versekering van effektiewe bestuur en dienslewering binne die munisipaliteit.
- **Speaker:** Die raadslid wat deur die raad verkies word om sy vergaderings byeen te roep, die agenda vir vergaderings op te stel en die Gedragskode vir Raadslede (COCC) af te dwing. Die speaker is die bewaarder van openbare deelname en hou toesig oor wykskomitees in 'n munisipaliteit.
- **Uitvoerende Burgemeester of Burgemeester:** In 'n burgemeesters-kollektiewe stelsel is daar 'n uitvoerende burgemeester met aansienlike uitvoerende mag, bygestaan deur 'n burgemeesterskomitee. In 'n kollektiewe uitvoerende stelsel is die burgemeester seremonieel en word die uitvoerende mag deur 'n uitvoerende komitee gedeel.
- **Burgemeesters- of Uitvoerende Komitee:** Baie munisipale rade het 'n uitvoerende burgemeester wat 'n burgemeesterskomitee (dikwels na verwys as "Maycom" of "Mayco") aanstel wat soos 'n plaaslike kabinet optree en politiese help met die leiding van die ontwikkeling en implementering van programme. Die uitvoerende burgemeester is die voorsitter. Sommige rade word as 'n uitvoerende komitee (dikwels na verwys as "Exco") gestig, soos bepaal deur die LUR vir plaaslike regering. Die raad verkies raadslede vir uitvoerende posisies en mag word meer kollektief gedeel.
- **Staande of Portefeuljekomitees:** Groepe raadslede wat in diepte op spesifieke portefeuljes en kwessies fokus. Dit is advieskomitees vir die uitvoerende komitee of burgemeesterskomitee. Sulke komitees dien as die skakel tussen die administrasie en die politieke struktuur, en parallelle sleutel-munisipale funksies en departemente, bv. water en sanitasie. Alle rade moet finansiële en munisipale openbare rekeningekomitees (MPAC) hê.
- **Swepe:** Senior raadslede van elke politieke party wie se rol dit is om te verseker dat alle partylede in ooreenstemming met daardie party se beleide stem en praat. Hulle stel ook vergaderingsagendas saam met die speaker op en wys raadslede aan komitees toe.
- **HoofswEEP:** Die sweep van die party met die meeste stemme (die regerende party). Hulle help die speaker om die raad te bestuur.
- **Partykousse:** 'n Ruimte waar elke politieke party sy raadslede bymekaarbring om hul standpunt oor begrotings, planne, beleide of verordeninge te bespreek.

Sien die
COMPACT-
pamflet oor
wyksraadslede

3. Die Administrasie

Die munisipale administrasie, ook bekend as die staatsdiens, bestaan uit aangestelde individue wat beleide en planne implementeer (uitvoer) om dienste te lewer. Munisipale amptenare en werkers word nie verkies nie en werk vir die munisipaliteit, ongeag die politieke party aan bewind. Hulle moet die vaardighede en ervaring hê vir die take wat hulle moet uitvoer, byvoorbeeld ingenieurswese of stadsbeplanning.

Die hoof van die administrasie is die munisipale bestuurder, wat saamwerk met 'n span senior bestuurders wat verskillende departemente in die munisipaliteit lei.

Die munisipale administrasie moet:

- Bewus wees van en optree in ooreenstemming met die behoeftes van die gemeenskap
- Help om 'n kultuur van diens en verantwoordelikheid onder personeel te bou
- Maatreëls neem om korrupsie te voorkom
- Duidelike verhoudings skep, saamwerk en met die gemeenskap kommunikeer
- Volledige en korrekte inligting verskaf oor die vlak en standaard van dienste wat mense veronderstel is om te ontvang
- Inligting gee oor hoe die munisipaliteit bestuur word, die betrokke kostes en die mense in beheer

Die munisipale bestuurder en senior bestuurders moet prestasieooreenkomste onderteken, wat op die munisipale webwerf beskikbaar moet wees.

Vir inligting oor munisipale beplanning, implementering en begroting, sien die COMPACT Working Towards Collaborative Local Government-gids: <https://pari.org.za/toolbox/faqs/civic-education>

Co-funded by
the European Union

Webtuiste: <https://pari.org.za/compact>

Twitter: @Compact_MyMunic

Facebook: Compact – My Municipality

E-pos: Girish Daya: girishd@pari.org.za

Winnie Manganye: wmanganye@salga.org.za